

JAARVERSLAG

2012

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD

1. WIJZIGINGSBESLUIT FINANCIËLE MARKTEN 2013

- 1.1 PROVISIEVERBOD
- 1.2 LEVEL PLAYING FIELD
 - 1.2.1 Standaard dienstverleningsdocument
 - 1.2.2 Kostentransparantie aanbieders
 - 1.2.3 Nettoproducten
 - 1.2.4 Gespreide betaling
- 1.3 POSITIE SERVICEORGANISATIES
- 1.4. EERBIEDIGENDE WERKING
- 1.5 BANKIERSEED
- 1.6 INFORMATIEVERSTREKKING DOOR AANBIEDERS
- 1.7 EENSPORIG RENTEBELEID
- 1.3 WIJZIGINGSWET FINANCIËLE MARKTEN 2014

2. WIJZIGINGSWET FINANCIËLE MARKTEN 2014

3. FISCALE GEVOLGEN PROVISIEVERBOD

- 3.1 OMZETBELASTING
- 3.2 ASSURANTIEBELASTING
- 3.3 INKOMSTENBELASTING
 - 3.3.1 Lijfrente of arbeidsongeschiktheidsrente
 - 3.3.2 Aftrekbaarheid kosten hypotheekadvies

4. VAKBEKWAAMHEID

- 4.1 PERMANENTE EDUCATIE
- 4.2 CENTRALE EXAMENBANK
- 4.3 CONSULTATIE EIND- EN TOETSTERMEN

5. WONINGMARKT EN HYPOTHEEKMAATREGELEN

- 5.1 OVERZICHT POLITIEKE ONTWIKKELINGEN
- 5.2 WETSVOORSTEL 'HERZIENING FISCALE BEHANDELING VAN DE EIGEN WONING'
- 5.3 STANDPUNT EN LOBBY OVFD
 - 5.3.1 Overgangsrecht kapitaalverzekeringen box 3
 - 5.3.2 Negatieve gevolgen bestaande hypotheke
 - 5.3.3 Startersleningen
 - 5.3.4 Wonen 4.0
- 5.4 PROGNOSE 2013

6. AANSCHERPING KREDIETNORMEN

- 6.1 PROBLEMEN GEDRAGSCODE HYPOTHECAIRE FINANCIERINGEN
- 6.2 TIJDELIJKE REGELING HYPOTHECAIR KREDIET

7. MEDEDINGINGSRECHT

8. AUTORITEIT FINANCIËLE MARKTEN

- 8.1 ONTHEFFING SERVICEORGANISATIES
- 8.2 DOCUMENTATIESET NAZORG HYPOTHEKEN
- 8.3 STANDAARD DIENSTVERLENINGSDOCUMENT

9. EUROPESE ONTWIKKELINGEN

- 9.1 EUROPESE RICHTLIJN INZAKE WONINGKREDIETOVEREENKOMSTEN
- 9.2 HERZIENING RICHTLIJN VERZEKERINGSBEMIDDELING

10. COMMUNICATIE

- 10.1 ALGEMEEN
- 10.2 LIJST MET PUBLICATIES VAN DE OvFD IN 2012

11. ORGANISATIE OVFD

- 11.1 VERTEGENWOORDIGINGEN VAN DE OvFD IN EXTERNE OVERLEGORGANEN
- 11.2 INTERNE COMMISSIES
- 11.3 BUREAU, SECTOREN EN BESTUUR OVFD

VOORWOORD

Voor u ligt het jaarverslag van de OvFD over 2012; een politiek woelig jaar. De woningmarkt beleefde ook in 2012 hele moeilijke tijden. Sinds de kredietcrisis staan de huizenprijzen onder druk en is het aantal verhuizingen laag. Een jaar ook waarin het consumentenvertrouwen naar een nieuw dieptepunt zank, ook omdat we feitelijk het hele jaar in grote onzekerheid hebben gezeten over de politieke ontwikkelingen, de hypotheekrenteaftrek en maatregelen voor de woningmarkt.

Tot onze grote spijt is er geen integraal en fundamenteel hervormingsplan voor de woningmarkt neergelegd. Uiteindelijk zijn er wel maatregelen voorgesteld en aangenomen, maar de (politieke) discussie loopt nog. Wij hebben hierop in ieder geval een zware lobby gevoerd, want wij vrezen dat de woningmarkt door de wijzigingen alleen nog maar verder stagneert. Wij hebben het volledige overzicht voor u in het jaarverslag opgenomen.

2012 was ook het jaar waarin - uiteindelijk na jaren overleg – alle uitgewerkte maatregelen rondom het provisieverbod via het Wijzigingsbesluit 2013 wettelijk werden vastgelegd. Voor de serviceorganisaties. In het jaarverslag kunt u precies lezen wat de OvFD op dit gebied allemaal heeft gedaan en bereikt!

Kortom, het jaar 2012 bewees opnieuw dat belangenbehartiging belangrijk is en dat de rol van de OvFD daarin steeds belangrijker wordt.

Nieuwe voorzitter

2012 was ook in een ander opzicht een memorabel jaar, omdat de voorzittershamer na negen jaar door Karel Pauw werd overgedragen aan Christian Dijkhof. Een voorzitter die zich met volledige overgave wil inzetten voor een branche waarin het goed is om te werken en die het respect van de consument verdient en krijgt!

Vooruitblik 2013

Op 1 januari 2013 dus veel nieuwe regelgeving. Niet alleen gaat het provisieverbod definitief in, maar ook de nieuwe hypotheekmaatregelen gaan gelden. Hoe gaat dat in de praktijk allemaal uitwerken. Komt er een level playing field? Nettoproducten? Kunnen de leden hun toegevoegde waarde bewijzen aan de consument? Trekt de woningmarkt aan? Vragen waar we in 2013 ongetwijfeld antwoord op krijgen en waar weer veel werk voor de OvFD uit zal voortvloeien.

Colinda Rosenbrand
Directeur

1. WIJZIGINGSBESLUIT FINANCIËLE ONDERNEMINGEN 2013

In zijn brieven van 13 april en 13 december 2011 heeft de minister de Kamer geïnformeerd over zijn beleidsvoornemens in het kader van de uitwerking van de regelgeving rondom het provisieverbod. Dit is besproken tijdens het Algemeen Overleg van de minister met de Tweede Kamer op 29 maart 2012 en vervolgens vastgelegd in het Besluit Gedragstoezicht Financiële Ondernemingen 2013 oftewel het Bgfo 3. Deze wijziging van het Bgfo was van groot belang omdat daarin de belangrijkste zaken rondom (de uitwerking van) het provisieverbod zijn opgenomen. Het Bgfo 3 werd van 14 april tot 11 mei 2012 aan de markt ter consultatie voorgelegd. De OvFD heeft hier uitgebreid op gereageerd. Aangezien er niet minder dan 106 consultatiereacties bij het Ministerie van Financiën binnenkwamen, kon de Minister pas op 13 september 2012 de Kamer nader informeren over de aanpassingen naar aanleiding van de consultatie, waarna het definitieve Bgfo pas op 28 december 2012 werd gepubliceerd. Op de valreep dus!

1.1 Provisieverbod

Na jarenlange discussies is nu formeel geregeld dat het provisieverbod in 2013 ingaat voor complexe financiële producten, hypothecaire kredieten, inkomensverzekeringen (betalingsbeschermers en arbeidsongeschiktheidsverzekeringen voor ondernemers), uitvaartproducten en dienstverlening onder het Nationaal Regime MiFID. Eenvoudige verzekeringen en consumptief krediet worden dus niet onder de reikwijdte van het provisieverbod gebracht.

1.2 Level playing field

1.2.1 Standaard Dienstverleningsdocument

De Minister vindt het belangrijk dat de consument een goed geïnformeerde keuze kan maken tussen het directe kanaal en het intermediaire kanaal. Om de verschillende kanaalkeuzes inzichtelijk te maken zijn de eisen over het dienstverleningsdocument (dvd) in het Bgfo 3 aangepast. Het dvd moet daarom een overzichtelijk en herkenbaar document worden op basis waarvan de consument de verschillende dienstverleningsconcepten en de kosten daarvan gemakkelijker kan vergelijken. Ook aanbieders moeten een dvd aan consumenten gaan verstrekken en daarbij nominaal inzicht geven in hun advies- en distributiekosten.

Deze nieuwe dvd dient te worden afgestemd op de dienstverleningsvraag van de consument. Dat wil in het algemeen zeggen, de vraag waarover de cliënt met de financiële dienstverlener (digitaal) contact opneemt. Op die manier is de consument in staat een goede keuze te maken uit een gedifferentieerd aanbod van financiële dienstverlening. Het doel van het dvd is om consumenten in staat te stellen op basis van de informatie over de reikwijdte en de kosten van de financiële dienstverlening te beslissen welk soort dienstverlening zij wensen en van wie zij die dienstverlening willen betrekken. Daartoe zal het nieuwe dvd gestandaardiseerde en vergelijkbare informatie bevatten over de aard en reikwijdte van de dienstverlening, de belangen van de financiële dienstverlener en de kosten van de financiële dienstverlening.

Bovendien moet uit het dvd duidelijk blijken of en zo ja, in welke mate er een vergelijking van producten van verschillende aanbieders wordt gemaakt. Voor aanbieders die consumenten adviseren betekent dit, dat zij duidelijk inzicht moeten geven of zij alleen eigen producten adviseren of ook vergelijkingen maken tussen producten van verschillende aanbieders en welke prikkels er zijn die de advisering vanuit de aanbieder beïnvloeden. Een aanbieder mag zich daarbij niet zomaar kwalificeren als onafhankelijk adviseur, omdat dat misleidend kan zijn.

De OvFD ziet dit als een belangrijk winstpunt in de lobby, zowel vanuit het oogpunt van consumentenbelang als ook vanuit de specifieke en belangrijke positie die een onafhankelijk adviseur inneemt.

De AFM zal het gestandaardiseerde dvd vorm gaan geven en is voornemens om een generator voor dvd's te ontwikkelen en deze online beschikbaar te stellen zodat financiële dienstverleners niet alles zelf hoeven te ontwikkelen. Het voornemen is om de eisen rondom het dvd per 1 juli 2013 in werking te laten treden.

1.2.2 Kostentransparantie aanbieders

Al vanaf het moment dat beloningstransparantie voor bemiddelaars werd ingevoerd, heeft de OvFD er voor gepleit dat voor (directe) aanbieders dezelfde eisen zouden gaan gelden, dus nominale kostentransparantie. Positief is dat via het Bgfo 3 deze kostentransparantie nu een feit is en dat aanbieders niet alleen de advies-, maar ook de distributiekosten transparant moeten gaan maken.

Een hele belangrijke stap in de ontwikkeling naar een level playing field is ook, dat de Minister heeft aangegeven dat de aanbieders de advies- en distributiekosten via een aparte regel in de offerte en factuur kenbaar moeten maken. Deze kosten moeten apart van de productprijs – premie of rente – vermeld worden en aanbieders mogen deze kosten niet versleutelen in de productprijs. Op deze manier is voor de consument duidelijk hoeveel de advies- en distributiekosten bedragen en wat de kostprijs van het financieel product zelf is. Ook moeten aanbieders – net als het intermediair – kostentransparantie geven via het dvd. Belangrijke zaken waar we als OvFD in de lobby veel aandacht aan hebben geschonken.

Aangezien aanbieders de kosten apart van de productprijs moeten vermelden, wordt daarmee ook een belangrijke stap gezet naar de ontwikkeling van nettoproducten. Feit blijft echter dat de kostprijsberekening die aanbieders moeten maken, dan ook wel moet geschieden op basis van de juiste uitgangspunten. De regelgeving omtrent de advies- en distributiekosten en het kostprijsmodel dat aanbieders moeten ontwikkelen is gebaseerd op het rapport van SIS Finance. De OvFD maakt zich – ondanks de stappen die inmiddels genomen zijn – nog steeds zorgen of het door SIS Finance gepresenteerde model de positie van de consument daadwerkelijk verbetert en of er met dit model wel een echt level playing field tot stand komt!

Wij hebben de Minister van Financiën ook gewezen op de verbeterpunten. Zo mag uit de kostprijsberekening een bedrag komen dat een indicatie is van de advies- en distributiekosten. Het is daarbij dus niet noodzakelijk dat de concrete prijs bij de consument in rekening wordt gebracht. Een indicatie is naar de mening van de OvFD onvoldoende, omdat alleen een concrete weergave van de kosten de basis kan leggen voor goede en zuivere nettoprijsvorming.

De minister heeft daarop aangegeven dat het niet de bedoeling is dat de advies- en distributiekosten heel veel of structureel afwijken van de concrete prijs. De AFM zal toezicht houden op de naleving hiervan. Aanbieders mogen echter – net als het intermediair – ook een vast bedrag aan advies- en distributiekosten in rekening brengen en in dergelijke gevallen gaat het logischerwijs om een gemiddeld, nominaal bedrag aan advies- en distributiekosten. De Minister zal deze ontwikkeling ook monitoren en indien noodzakelijk maatregelen treffen. De OvFD zal de verdere ontwikkeling van het kostprijsmodel in ieder geval met argusogen in de gaten houden.

1.2.3 Nettoproducten

Het is van cruciaal belang dat er nettoproducten komen, dus producten waar alle advies- en distributiekosten uit worden gehaald. Alleen hierdoor kunnen we voorkomen dat de consument tweemaal voor dezelfde werkzaamheden zal moeten betalen. De OvFD is er niet van overtuigd dat dit door marktwerking tot stand zal komen en is blij dat de minister aangeeft dat het voor een gelijk speelveld belangrijk is dat de prijzen van de producten die via adviseurs/bemiddelaars worden gedistribueerd, lager zijn dan de prijzen van vergelijkbare producten van banken en direct writers. Jammer is dat de minister hier geen wettelijke verplichting van heeft gemaakt, positief is echter dat hij de ontwikkeling nauwgezet zal monitoren, om erop toe te zien dat de markt hier goed zijn werk doet en dat hij nadere maatregelen zal treffen als er onvoldoende onderscheid optreedt.

De OvFD zal de situatie in 2013 nauwgezet monitoren en erop toezien dat deze toezegging van de minister geen loze belofte is.

1.2.4 Gespreide betaling

Het is voor consumenten van groot belang dat er goede mogelijkheden ontstaan om advies- en distributiekosten gespreid te betalen. De kosten voor hypotheekadvies zijn nu nog mee te financieren in de hypotheek, maar dat wordt steeds moeilijker en zal op termijn wellicht geheel onmogelijk zijn.

Volgens de Wft is een gespreide betaling die over een langere periode dan 3 maanden plaatsvindt een consumptief krediet. Dit zou betekenen dat alle financiële dienstverleners die gespreide betaling aan hun klanten aanbieden voor de kosten van advies en bemiddeling een vergunning als aanbieder van consumptief krediet moeten aanvragen. De OvFD heeft daarop aangegeven dat er een vrijstelling in het leven zou moeten worden geroepen, waarbij het gespreid innen van de advies- en distributiekosten (al dan niet via een abonnement) in meer dan drie termijnen, niet wordt gezien als een consumptief krediet. Wij hebben de Minister verzocht om de mogelijkheden hiertoe te onderzoeken en uit te werken. Voorkomen moet worden dat consumenten die de advies- en distributiekosten gespreid willen betalen een consumptief krediet moeten afsluiten.

Uiteindelijk heeft de Minister de Wft aangepast, zodat de wet niet van toepassing is op een krediet dat zonder rente of andere kosten door een financiële dienstverlener wordt verleend ten behoeve van de betaling van kosten gericht op het tot stand brengen van een overeenkomst met betrekking tot een betalingsbeschermer, complex product, hypothecair krediet, individuele arbeidsongeschiktheidsverzekering, overlijdensrisicoverzekering of uitvaartverzekering.

Indien de financiële dienstverlener die adviseert een krediet verleent voor de betaling van de advies- en distributiekosten, moet de consument dat krediet wel binnen twee jaar aflossen. Voor het aflossen van het krediet ten behoeve van de distributiekosten, waarbij niet tevens sprake is van advies (execution only), is geen maximumtermijn vastgesteld omdat het vaak gaat om relatief kleine bedragen. De betalingstermijn voor deze kosten kan wel gelijk zijn aan de looptijd van het product.

1.3 Positie serviceorganisaties

Als OvFD pleiten wij al jaren voor een aparte definitie van serviceorganisaties in de Wft. Een wetsartikel, dat recht doet aan de positie die serviceorganisaties in de keten innemen en waardoor geen verwarring meer kan ontstaan over die positie en het belang daarvan voor het efficiënt functioneren van de keten.

De minister erkent dat een serviceorganisatie niet betrokken is bij het advies en geen klantcontact

heeft, maar zag hierin geen aanleiding voor een eigen wettelijke definitie c.q. positie. Uiteindelijk heeft de Minister in de Wft wel een ontheffingsmogelijkheid opgenomen inzake de beloning. De AFM kan daarmee op aanvraag geheel of gedeeltelijk, al dan niet voor bepaalde tijd, ontheffing verlenen van de regels omtrent beloning. Dit artikel biedt serviceorganisaties dus de mogelijkheid om een ontheffing te vragen van het provisieverbod.

In principe heeft het onze voorkeur dat er een duidelijke, concrete wettelijke regeling over de positie van de serviceorganisaties komt. De OvFD zal zich daarvoor ook blijven inzetten. Wij kunnen ons echter vooralsnog vinden in deze wettelijke ontheffingsmogelijkheid als noodzakelijk alternatief.

De OvFD is in de zomer van 2012 vervolgens in overleg getreden met de AFM over deze wettelijke ontheffingsmogelijkheid en de wijze waarop de AFM dit vorm zou gaan geven (zie paragraaf 8.1)

1.4 Eerbiedigende werking

De OvFD is blij dat er na veel discussie eindelijk duidelijkheid is gekomen over de provisierechten van de op 1 januari 2013 bestaande polissen. De minister heeft al eerder aangegeven dat hij van plan was om de provisierechten op de producten die onder het provisieverbod zouden gaan vallen en afgesloten zijn voor 1 januari 2013 te eerbiedigen. De OvFD is altijd heel duidelijk geweest in haar standpunt dat het intermediair juridisch gewoon recht heeft op de per 1 januari 2013 uitstaande provisie en dat de minister de per die datum bestaande contracten daarom volledig zou moeten respecteren. De OvFD is dan ook heel blij dat de minister de aanspraken voor het intermediair erkent en daarmee rechtszekerheid biedt. Een belangrijk winstpunt in de lobby voor het intermediair nu deze toezegging ook formeel is vastgelegd in het Bgfo 3.

De minister heeft in zijn brief van 13 september 2012, waarin hij ingaat op de aanpassingen van het Bgfo 3 naar aanleiding van de consultatiereacties, nog wel zorgen geuit over de mogelijkheid dat consumenten dubbel kunnen gaan betalen voor financiële dienstverlening. Dat zou het geval zijn als de financiële dienstverlener voor financiële producten waarvoor hij al provisie van de aanbieder heeft ontvangen, na ingang van het provisieverbod kosten in rekening brengt bij de consument, zonder rekening te houden met de doorlopende provisie die hij al ontvangt. De OvFD heeft dit punt ook behandeld in de documentatieset Nazorg die in 2012 is ontwikkeld (zie paragraaf 8.2).

1.5 Afleggen Eed/Belofte (Bankierseed)

De beleidsvoornemens van de minister voor de invoering van een verplichting tot het afleggen van een eed/belofte voor de werknemers en natuurlijke personen werkzaam onder de verantwoordelijkheid van financiële dienstverleners is pas op 13 april 2012 per brief gecommuniceerd. Als branche zijn wij vooraf niet bij het opstellen of uitwerken van het voorgelegde concept 'Regeling eed of belofte' ('de bankierseed') betrokken geweest, terwijl de implicaties hiervan groot zijn.

De OvFD is niet tegen de bankierseed, maar vindt het wel van belang dat de arbeids- en civielrechtelijke aspecten van deze eed eerst goed in kaart worden gebracht. Hoe moeten financiële dienstverleners bijvoorbeeld omgaan met medewerkers of derden die onder hun verantwoordelijkheid werkzaamheden verrichten, die weigeren de eed af te leggen. De eed zoals geformuleerd in de conceptregeling is zo breed, dat medewerkers uit angst voor juridische implicaties wel eens zouden kunnen weigeren om hem af te leggen. Gezien deze bezwaren is het wellicht beter om de eed (voorlopig) alleen te beperken tot bestuurders en beleidsbepalers van financiële ondernemingen. Bovendien moet voorkomen worden dat een dergelijke eed een juridisch gedrocht wordt.

Tijdens het Wetgevingsoverleg in de Kamer op 1 oktober 2012 gaven kamerleden aan de bankierseed te vrijblijvend te vinden. Als de eed wordt overtreden zou dat consequenties moeten hebben, waarna de minister de Kamer op 27 november 2012 schriftelijk heeft meegedeeld dat in het Regeerakkoord is opgenomen dat een eed of belofte zal worden ingevoerd met strenge sancties en dat hij aan het bekijken is hoe dit vorm gegeven kan worden, waarbij hij ook de mogelijkheden van tuchtrecht in de financiële sector zal verkennen. Om deze reden heeft hij ervoor gekozen om vanaf 1 januari 2013 de eed of belofte vooralsnog alleen verplicht te stellen voor personen die door de AFM en de DNB worden getoetst op hun geschiktheid, zoals beleidsbepalers en commissarissen. Voor deze groep is namelijk al sprake van een strenge wettelijke sanctie. Bij het niet naleven of overtreden van de eed of belofte kan een betrokkene, als uiterste sanctie, zijn functie niet langer uitoefenen.

Voor de invoering van een eed of belofte voor het overig personeel zal de minister zorgvuldig nader onderzoek verrichten in overleg met de sector, zodat hij dan in een keer een effectief stelsel van een eed of belofte voor het overig personeel met sancties worden gerealiseerd in plaats van gefaseerde invoering van in eerste instantie een eed of belofte, en op een later moment sancties. Deze benadering moet de sector dan ook duidelijkheid bieden en wordt voorkomen dat zij kort openvolgend met verschillende maatregelen ten aanzien van hetzelfde onderwerp te maken krijgt.

Het overleg hierover met de minister zal derhalve naar verwachting in 2013 worden voortgezet.

1.6 Informatieverstrekking door aanbieders van hypotheecair krediet

Het Bgfo 3 verplicht aanbieders ook om consumenten ten minste drie maanden voor het aflopen van de rentevastperiode te informeren over het aflopen van die periode en een aanbod doen voor de komende rentevastperiode, waarbij de debetrentevoet bij verschillende rentevastperiodes moet worden aangegeven. In principe een goede zaak omdat aanbieders consumenten nu vaak pas op het allerlaatste moment informeren, waardoor ze amper de tijd hebben om zich te (laten) informeren over mogelijke andere producten.

Jammer is echter dat aanbieders bij hypotheekverlening mogen volstaan met het sturen van een renteaanbod met verschillende rentevastperiodes. Klanten moeten dus uitsluitend op basis van een rentevoorstel een bepaalde rentevastperiode kiezen. Hypotheekadviseurs daarentegen mogen in het kader van de leidraad hypotheekadvisering van de AFM juist niet volstaan met het voorleggen van een aantal renteopties, waarbij de consument vervolgens zelf de keuze maakt. Uitgangspunt volgens de AFM is dat de adviseur bij elke optie de consument duidelijk maakt wat zijn aanbeveling is. Hierdoor moeten adviseurs bij de vaststelling van de rentevastperiode rekening houden met de huidige en toekomstige financiële positie van de consument en de risico's die hij daarbij kan en wil dragen. De OvFD kan zich hierin vinden. Echter, aanbieders en adviseurs zouden bij renteverlenging dan ook aan dezelfde eisen moeten voldoen. Het klantbelang is in beide situaties tenslotte precies hetzelfde.

Aanbieders worden via het Bgfo 3 nu wel verplicht om de klant gelijktijdig met het aanbod te informeren over de mogelijkheid om boetevrij over sluiten bij het aflopen van de rentevastperiode en over de mogelijkheid om advies over oversluitmogelijkheden in te winnen bij de aanbieder of een andere financiële dienstverlener. Ook weer een kleine verbetering, maar dat gaat naar de mening van de OvFD nog niet ver genoeg. De OvFD zal blijven pleiten voor gelijke eisen bij renteverlenging voor (directe) aanbieders en intermediair.

1.7 Eensporig rentebeleid

In het Bgfo 3 is vastgelegd dat een aanbieder consumenten die een hypothecair krediet willen aangaan dezelfde debetrentevoet moet offeren bij dezelfde rentevastperiode als voor consumenten aan wie op dat moment een aanbod wordt gedaan voor de komende rentevastperiode bij een vergelijkbaar risicoprofiel.

Onduidelijk was of tussen verschillende nieuwe klanten wel een duaal prijsbeleid mogelijk zou zijn. De OvFD is van mening dat het mogelijk moet zijn dat een aanbieder aan een klant die via een betrouwbare bemiddelaar wordt aangebracht een korting verleent, omdat de aanbieder door het aanbrenge via de bemiddelaar aan de klant een lager risicoprofiel toekent, of omdat de betreffende bemiddelaar een voor de aanbieder kostenefficiënter proces kent. Op die manier wordt de klant van een kwalitatief hoogwaardige en/of efficiënte bemiddelaar beloond met een lagere rente of premie, wat het negatieve effect van de mogelijk wat hogere prijs voor advies- en bemiddelingskosten bij de betreffende bemiddelaar vereffent. De bemiddelaar die hoge kwaliteit en efficiency nastreeft zal immers hogere kosten maken en dus in rekening moeten brengen dan de bemiddelaar die genoeg neemt met een voldoende - maar mindere - kwaliteit van dienstverlening.

De OvFD heeft hierover ook uitgebreid gesproken met diverse stakeholders en een duidelijk standpunt opgenomen in haar consultatiereactie op het Bgfo 3. De Minister heeft daarop de toelichting op dit artikel verduidelijkt. Uitgangspunt van het eensporig rentebeleid is dat er geen verschil gemaakt mag worden in tarief tussen consumenten die voor het eerst een hypothecair krediet aangaan en consumenten die een hypothecair krediet prolongeren waarvan de rentevastperiode afloopt. Kortingsacties mogen niet ten koste gaan van dit uitgangspunt.

Het voeren van kortingsacties in algemene zin blijft dus mogelijk, maar enkel indien deze kortingen aangeboden worden aan zowel nieuwe als bestaande klanten. Op individuele basis mag de debetrentevoet ook verschillen, maar enkel indien sprake is van een afwijkend risicoprofiel. Belangrijk is dat de minister aangeeft dat voor verschillende distributiekanaalen een andere debetrentevoet kan worden gehanteerd, mits dit niet leidt tot ongewenste sturing bij het adviseren van hypothecair krediet.

2. WIJZIGINGSWET FINANCIËLE MARKTEN 2014

In september heeft de OvFD gereageerd op de consultatie van de Wijzigingswet Financiële markten 2013. Deze Wijzigingswet introduceert een generieke zorgplicht voor financiële dienstverleners. Deze zorgplicht gaat expliciet vastleggen dat financiële dienstverleners te allen tijde op een zorgvuldige wijze om moeten gaan met de belangen van de klant. Indien de specifieke regels die gelden ten behoeve van de bescherming van consumenten, niet van toepassing zijn, geldt deze algemene zorgplicht als vangnet.

Doelstelling van de generieke zorgplicht is consumentenbescherming. Wat de OvFD betreft kan er geen twijfel bestaan over het belang van consumentenbescherming en 'handelen in het belang van de klant'. Echter, wij vinden de introductie van een publiekrechtelijke generieke zorgplicht via een open norm, niet het geëigende middel om die doelstelling te bereiken.

De specifieke normen in de Wft zorgen al voor een hoog niveau van consumentenbescherming. Daarnaast is er nog de generieke zorgplicht op basis van het Burgerlijk Wetboek in de vorm van de zorgplicht van een goed opdrachtnemer (artikel 7:401 BW) en de redelijkheid en billijkheid (artikel

6:2 en 6:248 BW). Feitelijk ontstaat met het invoeren van de generieke zorgplicht dus een dubbel stelsel van generieke zorgplichten, namelijk publiek- en privaatrechtelijk. Naar onze mening overdreven juridisering, waarbij de publiekrechtelijke handhaving door de AFM ook privaatrechtelijk zal doorwerken. Wij vinden dat te ver gaan, zeker omdat de inhoud en de grenzen van de bevoegdheden van de AFM rondom deze open norm onvoldoende worden ingevuld met als resultaat onvoldoende rechtszekerheid voor financiële dienstverleners.

De concrete normstelling ter invulling van de algemene zorgplicht zal ook plaatsvinden door de AFM, dus feitelijk wordt de wetgevende bevoegdheid - zonder enige vorm van politieke controle - gedelegeerd aan de toezichthouder. De AFM maakt dan dus wetgeving, die ze vervolgens zelf ook controleert en sanctioneert. Een absoluut onwenselijke vermenging van bevoegdheden.

Als argument voor het invoeren van een algemene zorgplicht wordt aangegeven dat de weg naar de civiele rechter voor de individuele consument vaak moeilijk is en dat een publiekrechtelijke algemene zorgplicht een wezenlijke aanvulling kan leveren op het systeem van consumentenbescherming dat reeds bestaat op grond van de civielrechtelijke zorgplicht. Echter, alle financiële dienstverleners zijn verplicht aangesloten bij het Klachteninstituut Financiële Dienstverleners (Kifid). Een onpartijdig loket voor het beslechten van klachten en geschillen tussen consumenten en financiële dienstverleners. Laagdrempelig en gratis (Ombudsman) of tegen zeer beperkte kosten (Geschillencommissie en Commissie van Beroep). Consumenten hebben voor klachten tegen financiële dienstverleners dus al een aantrekkelijke alternatief voor de gang naar de rechter. In dat opzicht hoeft een publiekrechtelijke zorgplicht helemaal geen aanvulling te leveren!

3. FISCALE GEVOLGEN PROVISIEVERBOD

Vanaf 1 januari 2013 geldt een provisieverbod voor complexe en impactvolle producten. Fee en provisie dienen naar de mening van de OvFD fiscaal gezien op gelijke wijze te worden behandeld, want feitelijk worden volstrekt dezelfde activiteiten verricht, alleen de beloningsvorm is anders. Fiscale waarborgen zijn ook van groot belang omdat de nieuwe beloningssystematiek anders op fiscaal gebied leidt tot een kostenverzwaring voor de consument.

Eerder is door Kamerleden uit de Commissie Financiën aangegeven dat de transitie naar een provisie-loze wereld fiscaal neutraal moet verlopen. De consument mag uiteindelijk niet duurder uit zijn. Voor de OvFD is deze fiscale neutraliteit ook een randvoorwaarde voor de verdere uitwerking van het provisieverbod.

Het Wijzigingsbesluit 2013 zegt niets over de wijze waarop met de fiscaliteit zal worden omgegaan. De fiscale waarborgen moeten worden vastgelegd in de diverse fiscale wetten. Om de fiscale gevolgen van het provisieverbod in kaart te brengen heeft de Belastingdienst samen met het Ministerie van Financiën een werkgroep opgericht. De OvFD maakt deel uit van deze werkgroep, die de gevolgen van het provisieverbod inventariseert op het gebied van omzet-, assurantie- en Inkomstenbelasting.

3.1 Omzetbelasting

De BTW-regelgeving kent verschillende vrijstellingen voor de dienstverlening van tussenpersonen bij verzekeringen en en kredietverlening. De Belastingdienst heeft aangegeven dat zij van mening is dat bij een feitelijk gelijkblijvende dienstverlening de werkzaamheden ook vrijgesteld blijven wanneer de klant de vergoeding rechtstreeks betaalt aan de tussenpersoon. Dat geldt ook als geen

verzekeringsovereenkomst of krediet tot stand wordt gebracht, maar de dienstverlening van de tussenpersoon – waaronder advisering – wel is gericht op de bemiddeling bij de verkoop van die producten.

Een schriftelijke ‘overeenkomst van opdracht’ of een verschijningsvorm daarvan, geldt als bewijsmiddel voor het aantonen van het doel van de (feitelijke) werkzaamheden van de tussenpersoon. Als uit de overeenkomst met de consument blijkt dat bij de consument geen intentie bestaat om een financieel product via die dienstverlener af te sluiten (bijvoorbeeld ingeval van een pure second opinion) of als er sprake is van een ander – niet financieel – product, geldt geen vrijstelling.

(Service)abonnementen aangeboden door financiële bemiddelaars zijn vrijgesteld van Omzetbelasting, mits deze voor de consument als doel hebben om (in de toekomst) bemiddeld te worden en/of sprake is van handelingen die kenmerkend zijn voor de gewoonlijke werkzaamheden van een verzekeringstussenpersoon. Of dit het geval is, blijkt uit de inhoud van het abonnement.

3.2 Assurantiebelasting

Over premies voor niet-vrijgestelde schadeverzekeringen is assurantiebelasting verschuldigd. Meestal is daarvoor de verzekeraar de aangifte- en afdrachtplichtige. Voor dergelijke schadeverzekeringen zijn echter ook adviseurs en bemiddelaars op basis van artikel 22 lid 1 Wet op belastingen van rechtsverkeer aangifte- en afdrachtplichtig als zij hun beloning rechtstreeks van de klant ontvangen.

In de praktijk heeft een rechtstreekse beloning, zoals een fee of servicevergoeding, meestal betrekking op verschillende producten c.q. verzekeringen, zodat het bedrag van de daarover verschuldigde assurantiebelasting niet zonder meer is vast te stellen. Daarom gaat de Kennisgroep verzekeringsproducten op verzoek van- en in overleg met brancheorganisaties, waaronder de OvFD, toerekeningsregels opstellen, die kunnen worden gebruikt om de verschuldigde assurantiebelasting te berekenen. Deze toerekeningsregels zijn ook aangekondigd in de brief van 11 april 2012 die door de Kennisgroep Verzekeringsproducten over de gevolgen van het provisieverbod per 1 januari 2013 is gezonden aan diverse brancheorganisaties. De OvFD is hierover nog in overleg met de belastingdienst, maar de definitieve publicatie wordt begin 2013 verwacht.

3.3 Inkomstenbelasting:

3.3.1 Lijfrente of arbeidsongeschiktheidsrente

Nu worden bij complexe producten provisie en fee fiscaal gelijk behandeld. Dit betekent dat de fee voor een lijfrente of arbeidsongeschiktheidsrente even goed aftrekbaar is als de provisie (in de premie) of de aan de verzekeraar betaalde lijfrentepremie zelf. Op grond van artikel 1.7b Wet IB 2001 wordt met de premie voor een verzekering (bijvoorbeeld een lijfrenteverzekering) gelijkgesteld de vergoeding die de verzekeringnemer rechtstreeks aan zijn assurantietussenpersoon betaalt als beloning voor bepaalde diensten.

Het provisieverbod brengt mee dat er nog slechts één beloningsvorm overblijft: de fee. Gegeven het doel van het provisieverbod (het versterken van de positie van de klant) is er naar mening van de OvFD geen aanleiding om de fiscale behandeling van de fee te veranderen. Doel is immers om het voor de klant beter te maken, niet duurder. Als je advies duurder maakt, beperk je ook de toegang tot het advies. Als consumenten afzien van advies, heeft dit maatschappelijk negatieve gevolgen. Ook kamerleden hebben tijdens de diverse Algemene Overleggen inzake de invoering van het

provisieverbod aangegeven dat (minder draagkrachtige) consumenten niet de dupe mogen worden van het provisieverbod. Kortom: er is dus alle reden om de huidige fiscale behandeling van de fee van art. 1.7b Wet IB 2001 per 2013 te handhaven.

De OvFD heeft in november 2011 gezamenlijk met het Verbond van Verzekeraars en Adfiz via een brief aan staatssecretaris Weekers van Financiën haar zorg geuit omtrent de fiscale behandeling van de directe beloning onder het provisieverbod. Het provisieverbod zou geen veranderingen teweeg mogen brengen in de huidige fiscale faciliteiten voor de fee. Naar aanleiding van deze brief werden diverse overleggen gearrangeerd.

Tijdens een overleg op 2 februari 2012 gaf de staatssecretaris aan een verhoging van de uitvoeringskosten te vrezen. Na ingang van het provisieverbod ontvangen financiële dienstverleners tenslotte een directe beloning van de klant, die op grond van artikel 1.7b Wet IB 2001 dan aftrekbaar zou zijn en dus ook (steekproefsgewijs) gecontroleerd zou moeten worden. Daarbij vindt de Belastingdienst het ook van groot belang dat het aangiftebiljet vooraf ingevuld kan worden.

Verzekeraars renseigneren nu de premie (inclusief beloning van het intermediair), waardoor de uitvoeringskosten worden beperkt en het aangiftebiljet vooraf kan worden ingevuld. We hebben een dergelijke mogelijkheid met de Belastingdienst besproken en die gaf aan dat renseignering van de directe beloning belangrijke bezwaren tegen handhaving van artikel 1.7b zou kunnen ondervangen.

De OvFD heeft vervolgens nader onderzocht hoe een dergelijke renseignering vorm gegeven zou kunnen worden en een uitgebreid rapport opgesteld: "Naar een werkbare renseignering van de fee bij lijfrente-verzekeringen en arbeidsongeschiktheidsrenten". Conclusie was dat renseignering van de beloning van het intermediair zodanig kan worden ingeregeld, dat zou worden voldaan aan alle uitgangspunten van de Belastingdienst. Hiermee zou op afzienbare termijn renseignering (VIA-proof) van de directe beloning kunnen worden gerealiseerd en worden dus ook de bezwaren tegen handhaving van artikel 1.7b Wet IB 2001 ondervangen. De stringente wet- en regelgeving en het toezicht daarop door de AFM zouden de Belastingdienst vervolgens nog belangrijke en gedegen aanvullende waarborgen op een correcte uitvoering van de renseignering bieden. De OvFD heeft de Staatssecretaris het rapport doen toekomen en zag de beslissing tot handhaving van de aftrekbaarheid van de advieskosten met vertrouwen tegemoet.

Vervolgens heeft de Staatssecretaris de aftrekbaarheid van de advieskosten via het Belastingplan 2013 toch geschrapt. Hij gaf als reden hiervoor aan dat door het provisieverbod alle beloningen transparant worden gemaakt en uit de premies worden gehaald. Volgens de Staatssecretaris bood dit tevens de mogelijkheid om ook de aftrekbaarheid van rechtstreeks aan assurantie-tussenpersonen betaalde beloningen af te schaffen en de aftrek toe te spitsen op de zuivere premie waarmee de (lijfrente/arbeidsongeschiktheidsrente) wordt opgebouwd. Deze aftrek via artikel 1.7b Wet IB 2001 was volgens hem tenslotte uitsluitend opgenomen omdat het in situaties waarin deze beloningen deel uitmaakten van de premie niet mogelijk was deze beloningen te onderscheiden van de overige elementen van de premie. Zonder die omstandigheid zou de beloning van de assurantiepersoon nooit aftrekbaar zijn gemaakt. Nu de beloning verplicht afzonderlijk in rekening moet worden gebracht, is er derhalve geen reden meer om de aftrekbaarheid in stand te houden.

Wij zijn er echter van overtuigd dat de aftrekbaarheid van advieskosten uitsluitend is geschrapt in het streven om het begrotingstekort op korte termijn op orde te krijgen. Het leverde tenslotte weer een besparing op van 150 miljoen euro. Wij hebben daarop – samen met het Verbond van Verzekeraars

en Adfiz – nog een oproep gedaan aan de Eerste Kamer om hier een stokje voor te steken, omdat deze maatregel de schatkist nauwelijks iets oplevert en slecht uitwerkt voor de opbouw van vermogen voor pensioen. Goed advies wordt hierdoor voor een grote groep consumenten veel minder toegankelijk. Helaas heeft deze actie geen baat meer gehad.

3.3.2 Aftrekbaarheid kosten hypotheekadvies

De Staatssecretaris heeft bepaald dat de kosten voor hypotheekadvies aftrekbaar blijven. De kosten van een hypotheekadvies zijn (tot een bepaald maximum) aftrekbare kosten van een geldlening voor de eigen woning. Dit geldt echter alleen indien de lening ook daadwerkelijk wordt afgesloten. De OvFD zou dit graag wat breder trekken.

Het gedeelte van de advieskosten dat geen betrekking heeft op de eigenwoningschuld is dus niet aftrekbaar. Echter, een advies is over het algemeen breder dan de geldlening. Denk aan mogelijkheden tot aflossing, bescherming bij inkomensterugval etc. Zo heeft de AFM bepaald dat een hypotheekadviseur in zijn advies ook rekening moet houden met de door haar opgestelde leidraden Hypotheekadvisering. De Wft en de leidraden Hypotheekadvisering van de AFM dwingen dus een integraal advies af, dat meer omvat dan alleen de beoordeling van de financiële positie van de klant inzake de hoogte van de geldlening. De advieskosten die betrekken hebben op het deel van de geldlening dat geen eigenwoningschuld is, zijn echter niet aftrekbaar.

De OvFD heeft de minister daarom voorgesteld om de volledige kosten inzake een hypotheekadvies aftrekbaar te maken tenzij uit de overeenkomst met de consument blijkt dat geen sprake is van een dienst die ten doel heeft de consument een overeenkomst aan te laten gaan met een financiële instelling (in lijn met het BTW-voorstel).

Daarnaast is een hypotheekadvies momenteel nog mee te financieren bij het afsluiten van de hypotheek. Echter, vanwege de aangescherpte kredietnormen zal het steeds moeilijker worden om de directe beloning voor een (integraal) hypotheekadvies mee te financieren. De verwachting is derhalve dat ook hypotheekadviseurs de beloning voor het afsluiten van de hypotheek gespreid bij de klant moeten gaan innen. Wij hebben aangegeven dat de wijze waarop de beloning wordt geïnd niet bepalend mag zijn voor de aftrekbaarheid, dus zal zowel een eenmalige beloning na het afsluiten als het gespreid innen van de afsluitbeloning moet aftrekbaar zijn.

De OvFD zal aandacht voor dit onderwerp blijven vragen.

4. VAKBEKWAAMHEID

Op 31 januari 2012 heeft de minister een brief met beleidsvoornemens op het terrein van vakbekwaamheid naar de Tweede Kamer gestuurd. Deze voornemens zijn vervolgens ook opgenomen in het Bgfo 3. De belangrijkste wijzigingen zijn, dat:

1. Iedere persoon die zich binnen de financiële onderneming bezig houdt met adviseren moet over een diploma moet beschikken om hun vakbekwaamheid aan te tonen;
2. In de Permanente Educatie meer nadruk komt te liggen op het realtime up-to-date houden van kennis. Een financiële onderneming dient er door middel van haar bedrijfsvoering voor te zorgen dat alle medewerkers te allen tijde vakbekwaam zijn en op de hoogte van de laatste actuele ontwikkelingen. De medewerker dient vervolgens periodiek door het halen van een PE-examen aan te tonen op de hoogte te zijn van nieuwe ontwikkelingen. Een medewerker die niet binnen 36 maanden met goed gevolg een examen aflegt, mag tot hij of zij het examen alsnog haalt niet

meer klanten adviseren op het vakgebied waarop hij of zij het PE-examen niet heeft behaald. De AFM zal toezien op de naleving hiervan;

3. De vakbekwaamheidsmodules moeten beter op de praktijk worden aangesloten, zowel qua structuur als inhoud. Daartoe worden de modules aangescherpt en worden bij alle modules de elementen 'vaardigheden' en 'professioneel gedrag' toegevoegd. Voor adviseurs die al over diploma's beschikken zal een inhaalprogramma worden opgesteld. De examinering van dit inhaalprogramma wordt gecombineerd met de examinering van de PE voor de periode 2013-2015. Daarnaast is de modulestructuur gewijzigd, met een zevental beroepskwalificaties die elk worden opgebouwd door middel van een aantal modules;
4. Er komt een centrale examenvragendatabank, onder toezicht van het College Deskundigheid Financiële Dienstverlening. Zo moet een uniforme examenkwaliteit worden gegarandeerd.

In zijn algemeenheid maken wij ons als OvFD grote zorgen over de beleidskeuzes in het kader van vakbekwaamheid. De omzetting van het hele systeem is immens. Wij vrezen dat de combinatie van een inhaalprogramma, het opzetten van een examendatabank en de wijziging in de PE-systematiek tot onverantwoord hoge kosten leidt, die zich uiteindelijk vertalen in veel hogere opleidingskosten voor financiële dienstverleners.

4.1 Permanente educatie (PE)

De OvFD vindt het van groot belang dat alle klantmedewerkers te allen tijde vakbekwaam moeten zijn en op de hoogte van de laatste actuele ontwikkelingen. Dat is tenslotte ook de kern van permanente educatie. Het gaat naar onze mening vervolgens veel te ver om de klantadviseurs (diplomahouders) daarnaast nog te verplichten om eenmaal per drie jaar een PE-examen af te leggen. Daarmee leg je deze medewerkers dus in feite een dubbele verplichting tot permanente educatie op.

Een PE-examen zal in de praktijk ook tot allerlei problemen leiden. Wat moeten financiële dienstverleners doen als een klantadviseur – ondanks goede inspanningen – zijn PE-examen niet haalt. Hij zal geen klanten meer mogen adviseren, maar het bedrijf zal arbeidsrechtelijk gezien die medewerker niet zomaar mogen ontslaan. Het instellen van een PE-examen leidt dus ook tot grote bedrijfsrisico's.

Bovendien vernemen wij vanuit de opleidingskant dat deze dreigende verplichting leidt tot een lagere instroom bij financiële opleidingen. Een logische consequentie, omdat de onzekerheid bij medewerkers over de houdbaarheid van het diploma veel groter wordt. Een examen iedere drie jaar is in die zin een veel te zware belasting, waarbij de onzekerheid groot is. Een dergelijke (onevenredig) zware PE-verplichting is in Nederland ook ongekend.

De minister had vervolgens in de consultatietekst van het Bgfo ook nog aangegeven dat de geldigheid van het diploma zou vervallen indien het tijdsverloop tussen twee examens in twee aaneengesloten periodes minder is dan 18 dan wel meer dan 36 maanden. Een onduidelijke eis, die ook niet goed werd toegelicht. Feit zou zijn dat bedrijven een enorme administratie met tijdlijnen moesten gaan bijhouden die per medewerker ook nog eens zou variëren. De OvFD heeft aangegeven dat dit absoluut onwenselijk is, gezien de complexiteit. De minister heeft dit uiteindelijk vereenvoudigd tot een continue systeem met individuele intervallen van 36 maanden. Een individuele diplomahouder moet nu dus pas uiterlijk 36 maanden na behalen van het initiele diploma of het vorige PE-examen met goed gevolg een PE-examen te behalen.

De OvFD heeft in haar reactie op het Bgfo 3 en tijdens een groot aantal overleggen met het CDFD en het ministerie (praktische) bezwaren geuit. Ook het vervallen van de geldigheid van een diploma is een zware sanctie. Om tegemoet te komen aan de wens vanuit de markt is in het nieuwe vakbekwaamheidsbouwwerk uiteindelijk bepaald dat een diploma zijn geldigheid niet kan verliezen. Een eenmaal behaald diploma kan daarom niet meer vervallen. Wat blijft is dat een medewerker die niet binnen 36 maanden met goed gevolg een examen aflegt, geen klanten meer mag adviseren op het vakgebied waarop hij of zij het PE examen nog niet heeft behaald.

Aanvankelijk misten wij ook een oplossing voor mensen die wel diploma's hebben, maar niet in de branche werkzaam zijn. Voor deze mensen is het nu mogelijk gemaakt om een zogenaamd PE inhaalexamen te doen. Zo kan bijvoorbeeld een diplomahouder die er vijf jaar tussenuit is geweest alsnog aan zijn PE-verplichting voldoen.

4.2 Centrale Examenbank

Een centrale databank is wellicht een goed idee om een eenduidige kwaliteit te waarborgen. Het inrichten van een dergelijke databank zal echter naar alle waarschijnlijkheid hoge kosten met zich meebrengen. Aangezien wij vrezen dat de opleidingskosten hierdoor sterk zullen stijgen, hebben wij er daarom steeds op aangedrongen om een dergelijk initiatief eerst in kaart te brengen en nader te onderzoeken. Helaas is hier niet voor gekozen.

4.3 Consultatie Eind- en toetstermen

In september 2012 heeft het CDFD de herziene eind- en toetstermen geconsulteerd. De OvFD heeft zich samen met Adfiz, NVF en NVGA in werkgroepen met een groot aantal praktijkdeskundigen hierover gebogen. Wij hebben hieruit de conclusie getrokken dat de nieuwe kwalificatiestructuur onnodig complex is en onvoldoende aansluit bij de beroepspraktijk. Wij hebben derhalve gepleit voor een alternatief dat beter aansluit bij de beroepspraktijk en voldoet aan onderwijskundig verantwoorde uitgangspunten.

5. WONINGMARKT EN HYPOTHEEKMAATREGELEN

De woningmarkt beleefde ook in 2012 hele moeilijke tijden. Sinds de kredietcrisis staan de huizenprijzen onder druk en is het aantal verhuizingen laag. Ook het consumentenvertrouwen zank in 2012 naar een nieuw dieptepunt.

Starters moeten de woningmarkt vlottrekken, zij moeten de noodzakelijke doorstroming teweegbrengen. Het is juist nu voor starters een goed moment om een huis te kopen, maar de in augustus 2011 aangescherpte kredietnormen frustreren dit. Ook was 2012 een politiek woelig jaar. We hebben feitelijk vanaf 1 maart tot het einde van het jaar in onzekerheid gezeten over de politieke ontwikkelingen, de hypotheekrenteafrek en maatregelen voor de woningmarkt. Hieronder een overzicht.

5.1 Overzicht politieke ontwikkelingen

Op 1 maart 2012 berekende het Centraal Planbureau (CPB) dat er minimaal 9 miljard euro extra zou moeten worden bezuinigd om in 2013 te voldoen aan de Europese eis dat het overheidstekort onder de drie procent blijft. Naar aanleiding van deze negatieve cijfers zijn de VVD, CDA en de PVV op 5 maart begrotingsonderhandelingen gestart; het zogenaamde Catshuisoverleg. Op 21 april 2012 werd duidelijk dat het Catshuisoverleg was mislukt. Hierop maakte de minister-president op 23 april de val van het kabinet bekend.

Na de val van kabinet-Rutte I werd in sneltreinvaart op 26 april 2012 een begrotingsakkoord gesloten tussen CDA, VVD, D66, Groen Links en de Christen Unie. Hierin werden met betrekking tot hypotheek de volgende maatregelen aangekondigd:

- Vanaf 1 januari 2013 geldt voor nieuwe hypotheek dat men alleen voor aftrek in aanmerking komt als de lening ten minste annuïtair en geheel wordt afgelost in maximaal 30 jaar;
- De box 1 vrijstelling voor de KEW blijft voor bestaande gevallen bestaan;
- De verhouding tussen de maximale hypothecaire lening waarover rente kan worden afgetrokken en de waarde van de woning bij aankoop wordt geleidelijk afgebouwd. Deze wordt vanaf 2013 in zes gelijke stappen verlaagd van 106% naar 100%;
- De verlaging van de overdrachtsbelasting tot 2% wordt permanent gemaakt.

5.2 Wetsvoorstel 'Herziening fiscale behandeling van de eigen woning'

Op 18 september 2012 is het Wetsvoorstel Wet herziening fiscale behandeling van de eigen woning gepubliceerd waarin de maatregelen uit het Begrotingsakkoord zijn opgenomen. Op 20 november 2012 werd het wetsvoorstel aangenomen in de Tweede Kamer en kwam vervolgens in de Eerste Kamer. Het wetsvoorstel is ook daar uitputtend behandeld, maar werd op 18 december 2012 toch aangenomen. Gelijktijdig met het wetsvoorstel, heeft de Eerste Kamer echter wel de motie Essers aangenomen. Deze motie verzoekt de regering uiterlijk eind januari 2013 aan de Kamer te rapporteren over onder meer mogelijkheden om – met behoud van de door het kabinet voorgenomen beperking van de hypotheekrenteaftrek voor nieuwe gevallen – toe te staan dat na 50% aflossen van de lening de tweede 50% alsnog ter vrije beoordeling staat van hypotheekgever en hypotheeknemer en mogelijkheden om de aflossing over een langere termijn dan de nu gebruikelijke 30 jaren te spreiden.

De discussie gaat dus in 2013 gewoon verder, maar we zijn als OvFD wel blij met de kleine opening die de motie Essers toch weer biedt.

5.3 Standpunt en lobby OvFD

De OvFD heeft op dit dossier zwaar lobby gevoerd met brieven naar de Staatssecretaris, de Tweede Kamercommissies voor Wonen & Rijksdienst en Financiën, naar de informateurs Kamp en Bos en vervolgens ook naar de Eerste Kamercommissie voor Financiën.

De OvFD heeft inzake de plannen met betrekking tot de hypotheekmaatregelen steeds aangegeven dat de keuzevrijheid voor de consument drastisch wordt beperkt. Hij wordt feitelijk gedwongen tot één specifieke productvorm, namelijk de annuïteitenhypotheek. Iedere keuzemogelijkheid voor een andere – in de individuele situatie wellicht beter passende – hypotheekvorm verdwijnt. De OvFD pleit dan ook voor een fiscale behandeling van de hypotheekrenteaftrek volgens een fictief annuïtair schema. De consument moet de vrijheid behouden om zijn hypotheek zo in te richten dat deze aansluit bij zijn persoonlijke situatie.

De negatieve gevolgen zijn met name voor koopstarters groot. De netto maandlasten van starters zullen flink stijgen, waarbij ze ook steeds vaker de 'kosten koper' zelf zullen moeten betalen. De bereidheid om te kopen zal hierdoor flink dalen. Bovendien zal in veel gevallen de leencapaciteit van starters zo laag worden, dat ze in het geheel niet meer in aanmerking komen voor een hypotheek.

Starters zijn cruciaal voor de doorstroming op de woningmarkt. Voorwaarde voor het goed functioneren van de woningmarkt is dat er voor starters voldoende financieringsmogelijkheden beschikbaar zijn. Deze maatregelen zullen de woningmarkt nog verder stagneren, met structureel een neerwaarts effect op de huizenprijzen en meer bestaande hypotheeklen die onder water komen te staan.

Een belangrijke oplossingsmogelijkheid voor een aantal gesignaleerde problemen in de voorgestelde maatregelen is dat koopstarters niet daadwerkelijk hoeven af te lossen, maar dat de fiscus voor de toegestane aftrek uitgaat van een fictieve aflossing gedurende 30 jaar via een annuïtair schema. Zowel de VVD als PvdA waren in hun partijprogramma's ook voorstander van een dergelijke fictief schema. De OvFD heeft ook steeds indringend gepleit voor een fictief annuïtair schema. Maar op – mede door de OvFD aangedragen - vragen vanuit de diverse fracties en commissies heeft het kabinet steeds afwijzend gereageerd. De Belastingdienst zou het uitvoeringstechnisch te bezwarend vinden.

5.3.1 Overgangsrecht kapitaalverzekeringen box 3

In het Wetsvoorstel fiscale behandeling van de eigen woning werd de vrijstelling KEW voor bestaande hypotheeklen gehandhaafd. Voor alle op 31 december 2012 bestaande KEW's gold een eerbiedigende werking. Een op 31 december 2012 bestaande kapitaalverzekering waarvoor niet expliciet is bepaald dat de uitkering zal worden aangewend voor de aflossing van een eigenwoningsschuld – en niet onder het overgangsrecht van de Invoeringswet Wet IB 2001 valt – behoort in box 3.

Feit is echter dat consumenten kapitaalverzekeringen hebben gesloten, die geen KEW zijn, dus waarvoor niet expliciet is bepaald dat de uitkering zal worden aangewend voor een eigenwoningsschuld, maar daar wel voor is bedoeld. Deze kapitaalverzekeringen zijn in eerste instantie in box 3 geplaatst, met de intentie om ze om te zetten naar een KEW op het moment dat de vrijstelling vermogensrendementsheffing zou worden bereikt.

Het was voor deze consumenten van groot belang dat ze alsnog geïnformeerd en geadviseerd zouden worden over dit onderwerp, zodat ze alsnog een weloverwogen keuze zouden kunnen maken om deze bestaande kapitaalverzekeringen alsnog om te zetten in een KEW's.

Op het moment dat het wetsvoorstel werd aangenomen, was de tijd tot 1 januari 2013 echter zo kort, dat het voor adviseurs onmogelijk was om de mensen met een bestaande kapitaalverzekering hierover nader te adviseren, terwijl het voor die mensen wel grote financiële gevolgen zou kunnen hebben. Daarbij was het ook maar de vraag of verzekeraars in staat zouden zijn om al die polissen voor 1 januari 2013 aan te passen.

De OvFD signaleerde deze problematiek en heeft tijdens de behandeling van het wetsvoorstel ook vragen vanuit de diverse fracties aan het kabinet geïnitieerd. Het kabinet zag echter aanvankelijk geen reden om deze groep huiseigenaren tegemoet te komen.

De OvFD heeft vervolgens contact opgenomen met het Verbond van Verzekeraars, waarna op 13 november een gezamenlijk persbericht werd uitgebracht, waarin werd aangegeven dat voor vele duizenden woningeigenaren met een spaar- of levenhypotheek een fiscale strop dreigt zonder dat zij zich daarvan bewust zijn. De OvFD en het Verbond van Verzekeraars hebben er via de pers nogmaals op aangedrongen dat voor deze specifieke problematiek een overgangsmaatregel zou worden getroffen die klanten de tijd geeft om de hypotheek aan te passen aan de gewijzigde

omstandigheden. Het persbericht genereerde vervolgens zoveel publiciteit en commotie onder huiseigenaren dat we gehoor vonden. De derde nota van wijziging op het Wetsvoorstel Wet herziening fiscale behandeling van de eigen woning bevat uiteindelijk een aanpassing van het overgangsrecht voor kapitaalverzekeringen in box 3. Het overgangsrecht is zo aangepast dat de op 31 december 2012 bestaande kapitaalverzekeringen nog tot 1 april 2013 kunnen worden omgezet in een onder het overgangsrecht vallende KEW. Vraag is wel of deze overgangstermijn voldoende lang is, maar het was het beste wat we op dat moment konden bereiken.

5.3.2 Negatieve gevolgen bestaande hypotheek

De OvFD vreest verder dat huiseigenaren met een bestaande hypotheek vast komen te zitten bij hun huidige geldverstrekker. Voor bestaande leningen geldt eerbiedigende werking. Koopstarters worden nu gedwongen tot een specifieke productvorm, de annuïteitenhypotheek. Andere, op dit moment bestaande producten, zijn voor hen dan niet meer mogelijk/aantrekkelijk.

De bestaande producten zijn daarmee alleen nog relevant voor de groep huiseigenaren met een bestaande hypotheek. Een groep die tot 1 januari 2044 steeds kleiner wordt. Een groep die voor aanbieders ook niet interessant zal zijn, alleen maar lastig en duur. De dan nog bestaande producten worden niet geïnnoveerd, de administratieve lasten/kosten voor die producten zullen stijgen met als gevolg dat huiseigenaren met een bestaande hypotheek na afloop van de rentevastperiode alleen nog maar kunnen kiezen voor andere gedateerde, dure producten.

Als ze dan überhaupt nog kunnen kiezen voor andere producten, want ook al is het voor bestaande hypotheekhouders na 1 januari 2013 mogelijk om met behoud van de hypotheekrenteaf trek over te stappen naar een andere geldverstrekker, de concurrentie tussen aanbieders zal heel beperkt zijn. Het zal voor aanbieders namelijk niet aantrekkelijk zijn om klanten over te sluiten met een 'oud regime hypotheek'. Vraag is dus of aanbieders na 1 januari 2013 nog overstapmogelijkheden bieden. In de Gedragscode Hypothecaire Financieringen (GHF) zijn in theorie ook allerlei uitzonderingen mogelijk, die aanbieders in de praktijk niet bieden. Het is dus heel goed mogelijk dat miljoenen huiseigenaren met een bestaande hypotheek na 1 januari 2013 voorgoed vastzitten bij hun huidige geldverstrekker.

Wij hebben zowel de Eerste als de Tweede Kamer op deze mogelijke gevolgen gewezen. Gevolgen die naar de mening van de OvFD kunnen worden ondervangen door een forfaitair annuïtaire hypotheek, waarbij de fiscus voor de toegestane aftrek uitgaat van een fictieve aflossing gedurende 30 jaar via een annuïtair schema. Koopstarters worden dan niet gedwongen tot een specifieke productvorm (annuïteitenhypotheek) en de meeste bestaande producten kunnen dan gewoon blijven bestaan. Het kabinet denkt echter dat het geen problemen zal geven. De toekomst zal dit nu moeten uitwijzen.

5.3.3 Startersleningen

Starters moeten gaan zorgen voor de noodzakelijke doorstroming op de woningmarkt. Startersleningen zijn daarbij als stimuleringsinstrument van groot belang. Nieuwe hypotheekleningen moeten volgens het wetsvoorstel vanaf 1 januari 2013 daadwerkelijk annuïtair worden afgelost. Hierdoor ontstonden problemen voor wat betreft de Starterslening, omdat over dergelijke leningen de eerste drie jaar geen rente en aflossing betaald hoeft te worden. Pas na de eerste drie jaar gaat de koper een marktconforme rente en aflossing betalen. Het gevolg van het aanvankelijke wetsvoorstel was dat de rente op de Starterslening niet meer aftrekbaar zou zijn, waardoor deze lening haar waarde zou verliezen.

De OvFD heeft dit punt – mede op uitdrukkelijk verzoek van het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn) – aangedragen en de Minister voor Wonen en Rijksdienst heeft het kabinet vervolgens op 14 november 2012 per brief geïnformeerd dat de zogenoemde Startersleningen in 2013 nog aangemerkt worden als “bestaande eigenwoningschuld”. In 2013 zal in overleg met SVn naar een structurele oplossing worden gezocht, die dan naar verwachting zal worden opgenomen in het Belastingplan 2014.

5.3.4 Wonen 4.0

De maatregelen in het wetsvoorstel Wet herziening fiscale behandeling van de eigen woning behelzen tot onze grote spijt dus geen integraal en fundamenteel hervormingsplan voor de woningmarkt. Integendeel, deze maatregelen zorgen ervoor dat de woningmarkt nog verder stagneert.

De OvFD heeft zich daarom achter Wonen 4.0 van Vereniging Eigen Huis, Woonbond, Aedes en de makelaarsorganisaties geschaard, zoals dat in mei 2012 werd gepubliceerd. Met Wonen 4.0 is namelijk wel een constructief plan neergelegd voor de noodzakelijke, integrale hervorming van de woningmarkt. De OvFD wijst al jaren op het belang van een integraal woningmarktplan in plaats van allerlei geïsoleerde maatregelen. Met Wonen 4.0 ligt er een goed, breed gedragen plan dat de woningmarkt geleidelijk fundamenteel hervormt, waardoor ook de noodzakelijke doorstroming weer op gang kan komen.

5.4 Prognose 2013

De OvFD verwacht in 2013 nog geen herstel van de woningmarkt. De discussie over de fiscale behandeling van de eigen woning is nog niet afgerond. Op dat punt blijft dus voorlopig nog onzekerheid. Belangrijk is dat de volledige annuïtaire aflossing wordt losgelaten. De motie Essers biedt hier wellicht een kleine opening. De OvFD zal hiervoor dan ook aandacht blijven vragen.

Een ander belangrijk punt dat nog open staat is het feit dat veel huiseigenaren met een al bestaande hypotheek hun hypotheek willen aanpassen door bestaande aflossingsvrije hypotheek nog om te zetten in een (bank)spaarhypotheek. De termijn na de besluitvorming eind november was veel te kort om hypotheek nog om te zetten. De politiek zou huiseigenaren daarom langer de mogelijkheid moeten geven om hun aflossingsvrije hypotheek nog om te zetten naar een (bank)spaarhypotheek. De verlenging van de overgangstermijn inzake de KEW tot 1 april 2013 zou ook voor deze problematiek een oplossing kunnen bieden. De OvFD heeft dit op 29 november 2012 per brief naar de Eerste Kamer gecommuniceerd, tezamen met een aantal praktische (uitvoeringsproblemen).

6. AANSCHERPING KREDIETNORMEN

Op 1 augustus 2011 is de herziene Gedragscode Hypothecaire Financieringen (GHF) ingegaan. De minister was aanvankelijk van plan om de normen voor hypothecaire kredietverlening via AMvB aan te scherpen, maar via de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) is uiteindelijk geregeld dat de normen via zelfregulering – de GHF – werden aangescherpt.

6.1 Problemen herziene GHF

In de GHF zijn een aantal uitzonderingen op de aangescherpte LTI- en LTV-normen opgenomen om de effecten van deze nieuwe normen op de huizenmarkt te beperken en op deze wijze kwetsbare groepen zoals starters, ouderen, doorstromers en oversluiters te beschermen. Deze uitzonderingsmogelijkheden zijn na overleg met de AFM opgesteld en bestaan o.a. uit:

- een restschuld mag worden meegefinancierd bij een volgende woning;
- bij oversluiten van een hypotheek kan een uitzondering worden gemaakt, als men in dezelfde woning blijft wonen en de nieuwe hypothecaire financiering niet hoger is dan de af te lossen hypothecaire financiering, vermeerderd met notaris- en taxatiekosten, eventuele oversluitkosten of een door de consument aan een bemiddelaar betaalde vergoeding ter zake van die financiering en een eventueel verschuldigde vergoeding wegens vervroegde aflossing;
- Een afgebakende explain voor maatwerksituaties; een kwalitatieve explain, waarvan na overleg met de AFM is bepaald dat die aan een aantal eisen moet voldoen.

In theorie zijn op de GHF dus uitzonderingen mogelijk. Feit is echter dat aanbieders deze mogelijkheden in de praktijk vaak niet bieden. Hierdoor zijn de effecten van de aangescherpte hypotheeknormen op de huizenmarkt groot en worden de kwetsbare groepen ook niet beschermd. Het belemmert starters op de woningmarkt, doorstromers kunnen een eventuele restschuld niet meefinancieren bij de aankoop van een nieuwe woning en oversluiters komen vast te zitten bij hun huidige aanbieder.

De aanscherping van de hypotheeknormen in de GHF zou ook niet van invloed zijn op de Nationale Hypotheek Garantie (NHG). De NHG staat tenslotte voor veilig en verantwoord lenen. De minister heeft ook bij voortduring aangegeven dat hij zowel de herziene GHF als de voorwaarden en normen van de NHG als een goede invulling van de open norm voor verantwoorde hypothecaire kredietverstrekking beschouwt. Starters zouden volgens hem derhalve vrijwel altijd met NHG kunnen financieren en op deze manier beschermd worden. Aanbieders hebben in de praktijk echter de normen uit de GHF leidend verklaard, waardoor de leencapaciteit – ook indien NHG van toepassing is – wordt beperkt tot de strikte GHF-norm.

De OvFD vindt dat aanbieders hun maatschappelijke verantwoordelijkheid in deze moeten nemen. Als ze dit blijven weigeren, moet de minister ingrijpen. De OvFD is hierover nog steeds in overleg met politiek en andere relevante partijen en zal ook de lobby op dit punt onverminderd voortzetten

6.2 Tijdelijke regeling hypothecair krediet

De Minister van Financiën heeft op 12 december 2012 de Tijdelijke regeling hypothecair krediet vastgesteld, die vanaf 1 januari 2013 zal gelden. Deze regeling strekt tot uitvoering van artikel 115 lid Bgfo, dat voorziet in de mogelijkheid om bij ministeriële regeling inkomenscriteria vast te stellen voor het verstrekken van hypothecair krediet en de maximale hoogte te bepalen van het hypothecair krediet ten opzichte van de waarde van de woning.

Naast deze regeling zal ook de GHF na 1 januari 2013 van kracht blijven, maar die wordt aangepast aan de nieuwe wet Fiscale behandeling van de eigen woning. Tot die tijd geldt dat de ministeriële regeling voorrang krijgt voor bepalingen, die nu “dubbel” geregeld zijn.

7. HYPOTHEEKMARKT EN MEDEDINGINGSRECHT

De OvFD heeft in het voorjaar van 2011 actief geparticipeerd in de ‘Sectorstudie van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) naar de Nederlandse hypotheekmarkt’. De NMa stelt uiteindelijk in haar rapport dat ze geen aanwijzingen heeft gevonden voor overtredingen van de Mededingingswet. De NMa wijst er wel op dat het concurrentieproces op de Nederlandse hypotheekmarkt, onder andere door de hoge concentratiegraad, kwetsbaar is. Zij zal daarom ook de ontwikkelingen op de

hypothekemarkt de komende jaren scherp in de gaten houden. De OvFD houdt hierover contact met de NMa en zal problemen ook actief melden.

8. AUTORITEIT FINANCIËLE MARKTEN (AFM)

De AFM publiceert een groot aantal interpretaties, leidraden, richtlijnen, rapporten en beleidsregels en is hiermee inmiddels geworden tot een soort pseudo-wetgever. Daarnaast neemt zij het besluit tot het opleggen van een sanctie/boete. De OvFD:

- Werkt mee aan het opstellen van leidraden, richtlijnen en rapporten;
- Reageert op consultaties vanuit de AFM;
- Werkt mee aan relevante onderzoeken;
- Geeft praktische en beleidsmatige suggesties;
- Leest relevante boetebesluiten, bekijkt de gevolgen van deze jurisprudentie voor de praktijk en stelt de leden hiervan in kennis.

Onderstaand een paar belangrijke onderwerpen uit 2012.

8.1 Ontheffing Serviceorganisaties

In de zomer van 2012 heeft de OvFD contact gezocht met de AFM over de ontheffingsmogelijkheid voor serviceorganisaties. Op basis van de wet was er een mogelijkheid om een ontheffing van de AFM te verkrijgen maar vraag was of en hoe die mogelijkheid zou worden vormgegeven.

Achtergrond

Serviceorganisaties worden gekwalificeerd als bemiddelaars en vallen daarom onder het provisieverbod. In beginsel mogen zij dus geen beloning meer ontvangen vanuit de aanbieder. Echter, serviceorganisaties verrichten wel werkzaamheden in opdracht van de aanbieder, die deel uitmaken van haar bedrijf of van de wezenlijke bedrijfsprocessen ter ondersteuning daarvan.

Serviceorganisaties hebben formeel geen mogelijkheid om onder de uitbestedingregels te werken omdat ze voor de Wft als bemiddelaar worden gekwalificeerd en uitbesteding volgens de toelichting op de Wft alleen mogelijk is aan "een derde, niet zijnde bemiddelaar".

Normaliter zou een serviceorganisatie dergelijke werkzaamheden op het gebied van schadeverzekeringen onderbrengen in een volmacht/assuradeurenbedrijf en daarmee onder de uitbestedingregels kunnen vallen. Echter, voor serviceorganisaties die werkzaam zijn op het gebied van hypotheek en complexe producten is het onmogelijk om een formele volmacht aan te gaan. Op grond van de Wft is een volmacht namelijk alleen mogelijk voor verzekeringen.

De AFM kan serviceorganisaties op grond van artikel 4:25a Wft echter wel in aanmerking laten komen voor een ontheffing op het provisieverbod.

Memo "Voorwaarden ontheffing serviceorganisaties"

In september 2012 heeft de OvFD naar aanleiding van diverse gesprekken met de AFM het memo "Voorwaarden ontheffing serviceorganisaties" opgesteld. Hierin beschrijft zij op welke wijze de ontheffing zodanig zou kunnen worden ingevuld, dat de relevante voordelen van serviceorganisaties behouden kunnen blijven, zonder dat er enig risico is in sturing van het advies.

De AFM heeft de OvFD op 16 november 2012 per brief haar formele standpunt meegedeeld en daarin aangegeven hoe zij aankijkt tegen het provisieverbod in relatie tot serviceorganisaties.

De AFM geeft in haar brief aan dat de invoering van het provisieverbod dient te worden aangegrepen om de bestaande bedrijfsmodellen in de sector te heroverwegen. Zo verwacht de AFM van serviceorganisaties dat ze kritisch kijken naar de diensten die zij verrichten, wat de toegevoegde waarde van deze diensten is en voor wiens rekening de kosten van deze dienstverlening moeten komen. Bij deze analyse dienen de doelstellingen van het provisieverbod de boventoon te voeren. Een mogelijke uitkomst hiervan is dat een serviceorganisatie haar werkzaamheden volledig gaat richten op de ondersteuning van het intermediair en de kosten voor haar dienstverlening bij het intermediair in rekening brengt. Op deze betaalstromen is het provisieverbod niet van toepassing.

Wanneer een serviceorganisatie na een kritische analyse van haar bedrijfsmodel besluit om werkzaamheden in opdracht van aanbidders te verrichten, kan onder strikte voorwaarden een ontheffing voor het provisieverbod worden verkregen.

Serviceorganisaties

De AFM deelt de mening van de OvFD dat serviceorganisaties in essentie een toegevoegde waarde in de financiële markt hebben. De belangrijkste toegevoegde waarde ziet de AFM in de mogelijkheid om efficiency en kostenvoordeel in de keten te genereren. Dit neemt uiteraard niet weg dat de AFM bij het beoordelen van een ontheffingsverzoek het gegeven wettelijk kader volgt in haar afweging, beoordeling en aanpak.

De AFM onderscheidt serviceorganisaties in twee categorieën, namelijk servicers en serviceproviders. Het onderscheid tussen deze categorieën blijkt uit de plek in de keten waar ze actief zijn. Servicers staan in principe buiten de keten en worden ingehuurd door de aanbieder. Zij verrichten normaliter aanbiddersactiviteiten die zijn uitbesteed en deze activiteiten vallen onder de definitie bemiddelen. Gezien het type werkzaamheden welke servicers verrichten, komen deze partijen in beginsel in aanmerking voor een ontheffing. Serviceproviders hebben een plek midden in de keten tussen aanbidders en het intermediair. Daarmee verrichten serviceproviders werkzaamheden voor zowel de aanbieder als het intermediair. In het licht van het provisieverbod en de ontheffingsmogelijkheid is het onderscheid tussen deze categorieën van belang.

Wettelijke voorwaarden voor ontheffing

Met de inwerkingtreding van het provisieverbod op 1 januari 2013 heeft de AFM de mogelijkheid om onder voorwaarden een ontheffing te verlenen van het provisieverbod. Om in aanmerking te komen voor een ontheffing dient aan twee wettelijke ontheffingsvoorwaarden te worden voldaan:

1. de aanvrager van de ontheffing dient aan te tonen dat redelijkerwijs niet kan worden voldaan aan het provisieverbod, en
2. dat de doeleinden die het provisieverbod beoogt te bereiken, anderszins worden bereikt.

Generieke voorwaarden ontheffing

De AFM heeft nagedacht over de wijze waarop zij de twee wettelijke ontheffingsvoorwaarden zal uitleggen en heeft daarbij de door de OvFD gedane voorstellen meegenomen. Het resultaat is een aantal generieke voorwaarden die de AFM in ieder geval zal hanteren bij het beoordelen van een ontheffingsaanvraag. In de ontheffingsaanvraag moet de aanvrager van de ontheffing allereerst motiveren waarom hij redelijkerwijs niet kan voldoen aan het provisieverbod.

Voor wat betreft de tweede ontheffingsvoorwaarde, heeft de AFM de generieke voorwaarden opgedeeld naar drie categorieën, namelijk 'Bedrijfsvoering en werkzaamheden', 'Organisatie en governance' en 'Afspraken met aanbieders'. Daarnaast zullen op individuele basis aanvullende voorwaarden worden gesteld om er voor te zorgen dat de individuele onderneming (aanvrager van de ontheffing) waarborgt dat de doeleinden die het provisieverbod beoogt, op andere wijze worden bereikt.

Coulanceperiode

Het provisieverbod treedt in werking op 1 januari 2013. De behandeltermijn van eventuele ontheffingsaanvragen gaat dan ook vanaf dat moment lopen. Gedurende de afhandeling van een ontheffingsaanvraag mag de aanvragende serviceorganisatie dan ook geen vergoeding ontvangen voor de werkzaamheden die ze voor en in naam van de aanbieder verricht. Gelet op het belang van de continuïteit van serviceorganisaties (in de hoedanigheid als 'servicer') en aanbieders, zoals de OvFD in haar memo heeft opgemerkt, heeft de AFM besloten om onder strikte voorwaarden een coulanceperiode te hanteren. Deze coulanceperiode geldt gedurende de behandeling van het ontheffingsverzoek en uiterlijk tot 15 april 2013.

Serviceorganisaties die tijdig (en wanneer is voldaan aan het bepaalde in de brief van de AFM) een ontheffing hebben aangevraagd kunnen gedurende de coulanceperiode hun samenwerking met aanbieders voortzetten.

Vervoltraject

De AFM heeft met de OvFD voor het vervoltraject een aantal afspraken gemaakt, zodat het beoordelen van ontheffingsaanvragen zo efficiënt en effectief mogelijk kan plaatsvinden. Dit is zowel in het belang van de AFM als in het belang van de OvFD en haar leden.

In december heeft de OvFD vervolgens nog een overleg geïnitieerd tussen de serviceorganisaties en de AFM, waarin de AFM een uitgebreide toelichting gaf op de ontheffingsmogelijkheid.

De OvFD heeft de samenwerking met de AFM in deze als proactief en positief ervaren. De OvFD is blij dat er na jarenlange discussies over de positie van serviceorganisaties nu een praktische en werkbare oplossing lijkt te zijn gecreëerd middels deze ontheffingsmogelijkheid.

8.2 Documentatieset Nazorg Hypotheken

Een werkgroep van leden binnen de OvFD heeft in 2012 een documentatieset Nazorg ontwikkeld. Het doel hiervan is om in kaart te brengen welke nazorg een professioneel hypotheekintermediair de klant zou kunnen bieden na afloop van het advies- en bemiddelingstraject, aangezien hierover wettelijk heel weinig is geregeld. De wet stelt alleen dat een intermediair verplicht is de klant te informeren over relevante wijzigingen die in het product plaatsvinden nadat dit is afgesloten. Daarnaast is het privaatrecht van toepassing op de relatie die een intermediair met een klant heeft. Wij bekijken in de notitie Nazorg daarom welke – contractueel af te spreken – nazorg mogelijk is.

In deze notitie hebben wij ook aandacht besteed aan de zorg van de minister inzake dubbele betaling. Dit risico willen wij uitsluiten. Wij hebben dan ook duidelijk aangegeven dat in de gevallen dat de hypotheekintermediair voor de financiële dienstverlening aan de klant op grond van de eerbiedigende werking van contracten die voor 1 januari 2013 zijn afgesloten nog doorlopende provisie ontvangt van de aanbieder of in het verleden al provisie heeft ontvangen, hij hiermee in de tarifiering van nazorg rekening dient te houden. Dit om te voorkomen dat de klant 'dubbel' betaalt.

Het vastleggen van de nazorg heeft als doel om voorzienbare teleurstellingen bij de klant te voorkomen. Uitgangspunt hierbij moet het doel van de klant zijn en niet in de eerste plaats de productoplossing. Het intermediair wil zo helder mogelijk zijn wat een klant in aansluiting op het advies en bemiddelingstraject van het intermediair kan verwachten en voor welke diensten nadere afspraken moeten worden gemaakt. Het betreft hier dus niet alleen een passieve service voor het geval de klant vragen heeft, maar omvat ook een actieve signalerings- en informatiefunctie. Nazorg moet duidelijke handen en voeten krijgen richting de klant. Dan kan de klant ook een goede afweging maken of hij dit wel of niet wil afnemen. Het moment waarop de klant het advies opvolgt, is het begin van de nazorg.

Er is een belangrijke link tussen het advies- en bemiddelingstraject en de nazorg. In deze laatste fase spelen dezelfde kernvragen van het klantprofiel, als bij een advies. Bij de uitvoering van de nazorg draait het ook weer om het stellen van de juiste vragen. Dankzij de nazorg wordt actief ingespeeld op veranderingen in de persoonlijke situatie van de klant, producten en wetgeving en eventuele omissies in het advies worden gerepareerd. De inhoud en behoefte hieraan is geen constante en zal in de loop van de tijd kunnen veranderen onder invloed van klantbehoefte.

De behoefte aan nazorg moet individueel worden bepaald en verschilt per klant en afgenomen product. Ook het relevante moment om nazorg te bieden moet individueel worden bepaald. Elke klant heeft het in potentie nodig maar de meeste zijn zich niet bewust van het belang hiervan. De klant weet niet, wat hij niet weet.

De klant moet de keuze hebben om nazorg wel of niet af te nemen. Het moet voor de klant en adviseur mogelijk zijn om samen af te spreken dat de klant afziet van nazorg gedurende de looptijd. Als de klant bewust niet kiest voor nazorg dan ligt de verantwoordelijkheid bij de klant zelf. Dat betekent dus dat als de klant kiest om niet te betalen voor nazorg, dat ook betekent dat hij geen recht heeft op nazorg.

8.3 Standaard Dienstverleningsdocument

In 2012 is met de AFM ook uitgebreid gesproken over de wijze waarop het nieuwe, gestandaardiseerde dvd vorm zou moeten krijgen. De OvFD heeft in het kader van deze beleidsvormingsprocedure ook schriftelijke input geleverd.

9. EUROPESE ONTWIKKELINGEN

Op Europees niveau spelen de ontwikkelingen die voortvloeien uit het Financial Services Action Plan (FSAP) een belangrijke rol. Het FSAP is ontworpen om één Europese markt in financiële diensten te creëren. Een paar belangrijke Europese ontwikkelingen die op dit moment spelen op het gebied van financiële diensten zijn:

9.1 Europese richtlijn inzake Woningkredietovereenkomsten

Deze richtlijn moet worden gezien in het kader van de inspanningen voor de totstandbrenging van een interne markt voor hypothecair krediet en tegen de achtergrond van de financiële crisis. De concept-richtlijn is opgesteld door de Europese Commissie en op 31 maart 2011 voorgelegd aan de Raad van de Europese Unie en aan het Europees Parlement.

Op 14 juli 2011 heeft het Europees Economisch en Sociaal Comité advies uitgebracht en op dit moment zit het voorstel in de onderhandelings- en wijzigingsfase. Vervolgens moet het voorstel worden aangenomen en geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving. Overigens lijkt het erop dat de aanpassingen voor Nederland minimaal zijn, omdat de meeste zaken die nu Europees worden geregeld al in de Wft staan. Dat was ook ons uitgangspunt in de lobby. Nederland liep met de Wft voorop in regelgeving en toezicht, dus dat mocht niet ingrijpend worden gewijzigd. Europa kan juist haar voordeel doen met de ervaringen die Nederland inmiddels heeft. Het overleg over deze belangrijke nieuwe richtlijn wordt in 2012 voortgezet.

9.2 Herziening richtlijn Verzekeringbemiddeling

De herziening van de richtlijn verzekeringsbemiddeling is bedoeld om de reglementering van de retailmarkt voor verzekeringen op efficiënte wijze te verbeteren. Doel is te zorgen voor gelijke concurrentievoorwaarden voor alle marktdeelnemers, die bij de verkoop van verzekeringsproducten betrokken zijn, alsook voor een betere bescherming van de verzekeringnemer. Wat concreter, IMD 2 moet de volgende verbeteringen bewerkstelligen:

- uitbreiding van het toepassingsgebied van IMD 1 tot alle distributiekkanalen;
- onderkenning, beheer en beperking van belangenconflicten;
- sterkere harmonisatie van de administratieve sancties en maatregelen in geval van schendingen van wezenlijke bepalingen van de huidige richtlijn;
- verbetering van de geschiktheid en objectiviteit van advies;
- waarborging dat de beroepskwalificaties van de verkopers beantwoorden aan de complexiteit van de verkochte producten;
- vereenvoudiging en onderlinge aanpassing van de procedures voor grensoverschrijdende toegang tot verzekeringsmarkten in de hele EU.

De OvFD reageert actief op vragen over studies van de Europese Commissie, houdt de acties van de Europese Commissie voortdurend in de gaten en heeft hierover ook contact met het Ministerie. Belangrijk hierbij is dat nieuwe richtlijnen niet gaan leiden tot allerlei amendementen op de bestaande wetgeving. De Wft moet de kans krijgen om zijn waarde te bewijzen en de administratieve lasten van het intermediair moeten niet verder stijgen of complexer worden door strijdige regelgeving. Zeker niet als je nagaat dat Nederland een van de landen in Europa is, die voorloopt op het gebied van wetgeving, consumentenbescherming, concurrentie en toegankelijkheid!

Een geïntegreerde markt kan ongetwijfeld voordelen opleveren voor zowel consumenten als andere belanghebbenden, echter dat mag niet leiden tot een verhoging van de administratieve lasten of kosten die zodanig zijn dat de baten daar nauwelijks tegenop wegen. Kortom: nieuwe regelgeving moet wel leiden tot betere regelgeving!

10. COMMUNICATIE

10.1 Algemeen

De OvFD heeft op 6 juni 2012 haar Algemene Ledenvergadering (ALV) gehouden. Tijdens deze ALV werd Christian Dijkhof (42) gekozen als nieuwe voorzitter van de OvFD. Christian volgt daarmee Karel Pauw op, die deze functie negen jaar heeft vervuld; vanaf 2003 als voorzitter van de VvHN en vanaf 2009 – na een fusie van de VvHN met de FKO - als voorzitter van de OvFD.

Christian Dijkhof is al jarenlang werkzaam in de financiële branche. Na zijn HEAO-opleiding Commerciële Economie is hij in 1996 assurantiëkantoor Dijkhof & Partners gestart. In 1999 richtte hij vervolgens HypotheekCompany op; een franchiseformule voor assurantiëttussenpersonen.

Christian is trots op zijn benoeming tot voorzitter van de OvFD. “Trots, omdat ik de OvFD de afgelopen jaren heb zien groeien tot een professionele, gedreven en ambitieuze belangenbehartiger. Trots ook op de concrete - en soms wat minder tastbare - resultaten. Aan de andere kant voel ik ook een zekere bescheidenheid om iemand te mogen opvolgen als Karel Pauw, die vol overtuiging van de OvFD een organisatie heeft gemaakt die een brede, relevante belangenbehartiging voert. Ik realiseer me verder ook welke enorme uitdagingen er nog voor ons liggen. Het is duidelijk dat er op dit moment – meer dan ooit – behoefte is aan een sterke lobby en ik zal me met volledige overgave inzetten voor een branche waarin het goed is om te werken en die het respect van de consument verdient en krijgt!”

10.2 Lijst met publicaties

*** Opinie VVP**

De OvFD verzorgt regelmatig een opiniebijdrage voor de VVP. De volgende opinies zijn in 2012 verschenen:

- 20-03-2012 : Goedkoop is duurkoop
- 29-05-2012 : Sprint nodig richting eindstreep
- 29-09-2012 : De politieke feiten
- 17-12-2012 : Goed begin is het halve werk

*** Overzicht Persberichten**

In 2012 zijn de volgende persberichten en reacties verzonden aan de (vak)pers:

- 08-03-2012 Minister zet cruciale stap naar een gelijk speelveld met nettoproducten
- 01-05-2012 Bezuinigingsakkoord berooft starter van vrijheid en kansen op de woningmarkt
- 11-05-2012 Reactie OvFD op consultatie wijzigingsbesluit 2013
- 15-05-2012 Provisieregelgeving vergt nog nadere uitwerking
- 06-06-2012 Christian Dijkhof nieuwe voorzitter OvFD
- 28-06-2012 OvFD voorstander van Wonen 4.0
- 17-09-2012 Uitslag verkiezingen goed nieuws voor starters
- 10-10-2012 Brief Informatie
- 07-11-2012 Sneeuwbaaleffect aan negatieve gevolgen Wetsvoorstel fiscale behandeling eigen woning
- 13-11-2012 Fiscale strop dreigt voor duizenden woningeigenaren met spaarhypothec
- 07-12-2012 Verbond van Verzekeraars, Adfiz en OvFD houdt aftrekbaarheid advieskosten in stand

11. ORGANISATIE OvFD

11.1 Vertegenwoordigingen van de OvFD in externe overlegorganen Stichting Keurmerk Financiële Dienstverlening (SKFD)

In dit bestuur wordt de OvFD vertegenwoordigd door Ron Schulte Fishedick.

Bestuur Stichting Erkenningregeling Hypotheekadviseurs (SEH)

De SEH is een initiatief van de gezamenlijke hypotheekaanbieders en helpt consumenten bij het vinden van deskundig hypotheekadvies. Zij doet dit via een erkenningregeling voor

hypotheekadviseurs die aantoonbaar genoeg kennis en ervaring hebben op het gebied van hypotheekadvies. De erkenning is persoonsgebonden. Elke erkend hypotheekadviseur is in het bezit van de vereiste diploma's en voldoet aan de gestelde praktijkvoorwaarden.

Met de SEH vindt er regelmatig overleg plaats ten aanzien van de belangenbehartiging van hypotheekadviseurs in de belangrijke dossiers. In dit bestuur wordt de OvFD vertegenwoordigd door Ron Bavelaar.

Bestuur Stichting Opleidingsfonds voor de Hypotheekbemiddelingsbranche

Hierin vertegenwoordigen Ron Bavelaar en Paul van der Meijs de OvFD.

11.2 Interne commissies OvFD

Binnen de OvFD zijn enkele commissies actief die in kleiner verband regelmatig bij elkaar komen om enkele specifieke dossiers te bespreken en uit te werken, ter advisering aan het Bestuur.

*** Commissie deskundigheid financiële dienstverlening**

Over de deskundigheidseisen en de activiteiten van het College Deskundigheid Financiële Dienstverlening.

*** Werkgroep Compliance**

Een werkgroep die geïnitieerd is om ervaringen tussen de diverse organisaties uit te wisselen, best practices en beleid richting de AFM te ontwikkelen.

11.3 Bestuur en directie OVFD

Bestuurswijzigingen 2012

Karel Pauw	voorzitter	tot 06-06-2012	De Hypothekers Associatie
Christian Dijkhof	vice voorzitter	tot 06-06-2012	The HypotheekCompany
	voorzitter	vanaf 06-06-2012	
Paul van der Meijs	vice voorzitter	vanaf 06-06-2012	De Hypothekers Associatie
Lex van Kampen	secretaris		Van Kampen Groep
Ron Schulte Fishedick	penningmeester		FDC/Lancyr
Ron Bavelaar		tot 06-06-2012	Hypotheekshop Centrale Organisatie
Ronald Tiemessen		vanaf 06-06-2012	Hypotheekshop Centrale Organisatie
Ihab El Sayed			Financium Primae
Cor Zwaan			Welke Financiële Diensten
Frank van den Elzen			Van Bruggen Adviesgroep
Albert Eikenboom		tot 06-06-2012	Service Providers Nederland
Marcel Bax		vanaf 06-06-2012	Service Providers Nederland
René van Gils		tot 06-06-2012	Interfinancened / Huis & Hypotheek

Adresgegevens

Organisatie van Financiële Dienstverleners

Adres: Postbus 4, 4260 AA Wijk en Aalburg
 Telefoon: 06 – 46 27 34 38
 Website: www.OvFD.nl
 E-mail: info@ovfd.nl